

вида Черкаського, так само як і кінематограф взагалі, — з німоти. Найпершим його твором став фільм, зроблений на замовлення пожежників. Безсловесна стрічка майже детективного жанру отримала фестивальну нагороду, поклавши початок успішному творчому шляху режисера. Другу свою стрічку під назвою «Колумб причаюло до берега» Д. Черкаський знімає 1967 року. Створює її англійською мовою, та не простою, а так би мовити, «штучною», імітуючи індивідуальну беземоційність, характерну для перекладів.

На жаль, з різних, як правило позамистевських причин, не всі проекти майстра отримують завершення. Сумна доля «незавершенки» спіткала анімаційно-ігровий фільм «Божевільні макарони», над яким Д. Черкаський працював у 1990—1993 рр. Не має режисер і офіційних учнів, хоча чимало колег по цеху вважають його своїм учителем. Серед таких був визнаний чародій анімації Олександр Татарський. Очевидно, так і має передаватися чаклунська майстерність — від душі до душі, без зайвої формалізації процесу.

Пригадується, як не так уже й давно привітали Давида Яновича з 75-річчям. На сцену Червоного залу Будинку кіно винесли «дублікат» відомого аніматора, незмінного президента Міжнародного фестивалю анімаційного кіно КРОК Давида Черкаського на повний зріст, у смокінгу з «метеликом». «Клон» Черкаського, що був таким же франтом, як і прототип-оригінал, мав відправитися на КРОК разом з фестивальною командою. Коли КРОК вирушив у рейс на фестивальному кораблі, капітан видав наказ щодо екстраординарного режиму корабельного буття з регулярними сеансами тематичної «ре-анімації» з нагоди урочистостей: колеги по професійному цеху, представники світової спільноти аніматорів щиро вітали одного з корифеїв, одного з Майстрів цього нетаємного професійного «ордену». А невдовзі цифра 75 перетворилась на 80. Та майстер не підвладний часові, як і його талановиті твори.

Визнанням високого професіоналізму і таланту Д. Черкаського стало присудження йому призів та нагород вітчизняних і міжнародних кінофестивалів, вшанування почесним званням «Народний артист України». Він нагороджений: орденом «За заслуги» III (2003) і II (2007) ступенів, Золотою медаллю Національної академії мистецтв України, Золотою медаллю фонду Ролана Бикова за загальний внесок у фестивальний рух, розвиток анімаційного кінематографа.

Ірина ЗУБАВІНА

вчений секретар відділення кіномистецтва НАМ України

ВАЛЕРІЙ ГАЙДАБУРА До 75-річчя від дня народження

Окрім солідних звань — член-кореспондент Національної академії мистецтв України, доктор мистецтвознавства, заслужений діяч мистецтв України — у творчому доробку Валерія Гайдабури дев'ять фундаментальних книжок, присвячених театрам і окремим митцям, а також його особливій темі, сенс якої автор вивів у назву однієї з книжок — «Театр, захований в архівах». Безліч відгуків на цю працю (в тому числі й зарубіжних) засвідчили її інноваційний характер, що коригував погляд на історію розвитку українського радянського театру, існування у ньому до певного часу прихованого опору ідеологічному теророві влади, силоміць впровадженому методів соціалістичного реалізму.

Знання мистецького процесу в умовах окупації стали для автора ґрунтом щодо розуміння і вивчення ще однієї глобальної теми, яку ігнорувало заполітизоване радянське театрознавство — «Театр повоєнної української діаспори (Німеччина, США, Канада, Австралія)». Занурений у цю тему і, так би мовити, безконкурентне занурення ним у відповідні матеріали на терені сучасної України зобов'язало науковця ретельно працювати в архівах Нью-Йорка, Торонто та Мюнхена. У цей час, за визнанням В. М. Гайдабури, він вивчав, зокрема, біографію та практику Лідії Крушельницької, яка керувала 40 років Мистецькою Студією, та видав книжку «Летючий корабель Лідії Крушельницької», що була успішно презентована у Нью-Йорку.

«Тісне спілкування з корифеями української сцени у вигнанні, — продовжує митець, — навело мене на думку про доцільність відзнаки за життя кращих з них почесними званнями України». І справді, завдячуючи наполегливості В. Гайдабури та за участі українських і зарубіжних організацій, зокрема Міністерства закордонних справ України, почесне звання заслуженого артиста України та заслуженого працівника культури України одержали близько 20 митців, які жили на той час у США, Канаді, Австралії. Серед них: Ю. Бельський, А. Ільків, В. Левицька, А. Рибіцький, Н. Тарновська, В. Ткач, К. Фольц та ін.

Зробивши вагомий внесок у малодосліджену галузь українського театрознавства, Валерій Михайлович не зупиняється у своїй діяльності, продовжує досліджувати «неорану ниву» мистецтва. Наразі, спираючись на до-

робок діаспорних театральних критиків та істориків, науковець готує до видання двотомне дослідження «Театр, розвіяний по світу».

Діяльність Валерія Гайдабури гідно поцінована. За високі досягнення в царині національного театрознавства, розвиток інтеграційних зв'язків українського театру зі світовим театральним мистецтвом і повернення до вітчизняного культурологічного простору кращих досягнень діаспорного українського театрального мистецтва його нагороджено Золотою медаллю Національної академії мистецтв України. У 2012 році одна з останніх монографічних праць науковця «А що тато робить у театрі?» отримала премію «Січеславна» Дніпропетровського міжобласного відділення Співки театральних діячів України.

Наш ювіляр Валерій Гайдабура повен сил і натхнення. У найближчих планах митця — видання дослідження про український театр «Заграва», який протягом вже понад півстоліття працює у Канаді, до друку підготовлений рукопис книжки «Театр, розвіяний по світу», присвяченої повоєнній діаспорній сцені США, Канади, Австралії, Франції. Тож чекатимемо на нові дослідження і відкриття Майстра!

Алла ПІДЛУЖНА
театрознавець

ВОЛОДИМИР ПРЯДКА **До 70-річчя від дня народження**

2012 року відсвяткував своє 70-річчя народний художник України, академік Національної академії мистецтв України, лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка Володимир Михайлович Прядка.

Важко знайти такий вид образотворчого мистецтва, прийомами якого не володів би мистець. Це і скульптура, і мозаїчний рельєф, скульптурний рельєф у камені, вітражі з литого скла, тематичні гобелени, станковий живопис, дизайн інтер'єрів громадських споруд, монументальний живопис у храмових інтер'єрах, кераміка тощо. Він не лише особисто виконує найскладніші творчі завдання, а й керує колективами досвідчених художників, як це було під час оздоблення зали презентацій Національного палацу України, відтворення монументального живопису murів Михайлівського Золотоверхого монастиря, абсиди дяконника та північної стіни Варваринського приділу, Успенського собору Києво-Печерської лаври.

Життя завжди дарувало Володимир Михайловичу зустрічі з талановитими людьми, справжніми патріотами України. Це з часів навчання в Республіканській художній школі імені Т.Г. Шевченка Володимир Прядка зберігає свій академічний рисунок, де рукою його викладача, відомого художника-монументаліста Алли Горської написані зауваження. По закінченні Київського художнього інституту йому пощастило працювати і з Аллою Горською, і з Іваном та Марією Литовченками в різних куточках колишнього Радянського Союзу. На жаль, монументальні мистецькі об'єкти тієї доби збереглися далеко не всі, бо, вбачаючи в них символи доби соціалізму, їх безжалюдно знищували. Загинули мозаїки, рельєфи, вітражі створені в 1960–1970-х талановитими мистцями.

У 1970–1980-х Володимир Прядка створює вітраж «Дикий степ», «Сонце», «Козак Вус» у світлиці козака Вуса в місті Олександрія, керамічні рельєфи «Буквар», «Природа», «Урок історії», «Всесвіт», «Музика», «Рідне місто» у рекреаціях школи № 156 та монументально-декоративний розпис «Нова ера» у павільйоні «Сучасник», каменотесні рельєфи «Прометей», «Ікар», «Вчитись», «До знань» на фасадах нового комплексу Університету імені Т.Г. Шевченка у Києві. Разом з Оленою Владимировою — гобелени «Русь», «Світанок революції», «Київська симфонія» для Національного музею історії України.

Володимира Прядку завжди цікавила історична тема. Навіть назви його робіт свідчать про глибоке знання історії власного народу: гобелени «Русь» (1976), «Пісня про козака Вуса» (1968), «Легенда про Кия» (1982), «Історія землі Черкаської» (1983). У 1996 році, в співавторстві з Оленою Владимировою та Наталею Литовченко, Володимиром Прядкою було створено серію гобеленів на тему «Гетьманські столиці України: Київ, Чигирин, Батурин, Глухів» для Національного палацу мистецтв «Україна». У 1996 році Володимир Прядка отримав звання народного художника України, а 1998 — став лауреатом Національної премії України імені Тараса Шевченка за монументально-декоративний розпис плафону вестибюля Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського (у співавторстві з художником В. Пасівенком). Творчу та громадську працю Володимира Прядки високо поціновано країною. Його нагороджено орденами «За трудові досягнення» III ступеня (2001) і «За заслуги» III ступеня (2002).

У цей час художник створює і свої найкращі роботи в техніці кераміки у співавторстві з художником О. Олійником та майстром Г. Денисенком: комин «Історія України» (1995); панно «Золотоверхий Київ»; панно «Давньокіївські мотиви» (1997). Ці роботи стали гімном рідному місту, Батьківщині.

